Stadnyk A., Kuzmina M., Zerkal A., Sadykina A., Usatyi Ye. Features of non-profit organizations' activities in conflict areas: international experience and Ukrainian practice

Non-profit organizations are important components of civil society, playing a key role in overcoming social, economic and humanitarian challenges, especially during periods of crisis situations, such as armed conflicts. Thanks to their activities, the basic needs of the population are ensured, legal, psychological and humanitarian assistance is provided, and social cohesion is promoted.

The purpose of the article is to comprehensively analyze the features of NPO activities in conflict zones, identify the main problems they face, study the Ukrainian practice of NPO functioning in the context of modern armed conflict, and highlight the successful international experience of their organization and support.

The paper uses an interdisciplinary approach that combines legal, sociological and economic analysis. The main methods were the analysis and synthesis of literary sources, statistical methods for processing data on the activities of NGOs, as well as a comparative method for studying international experience.

The results of the study showed that Ukrainian NGOs play a significant role in solving humanitarian problems, but their development is constrained by a number of factors. In particular, shortcomings in legal regulation, lack of funding, passivity of citizens in engaging in public activities and a low level of trust in NGOs. In turn, international experience demonstrates that effective interaction between the state, society and business, in particular by providing tax benefits, implementing state programs to support volunteering and forming a positive image of NGOs, can become the basis for the stable functioning of these organizations.

Based on the analysis, it was concluded that NGOs, working in conflict situations, not only solve urgent problems of a humanitarian nature, but also contribute to long-term social and economic changes. To increase their effectiveness in Ukraine, it is necessary to improve the legislative framework, provide state support, create educational programs for volunteers and activists, and integrate best international practices. This will strengthen citizens' trust in NGOs and support the development of democratic institutions in Ukraine.

Key words: *civil society, social function, state, partnership, interaction.*

УДК 37.02:81'35+811.581
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.24

Стрига Е. В.

СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ КИТАЙСЬКОЇ ІЄРОГЛІФІКИ

У статті висвітлено питання навчання китайської ієрогліфіки шляхом використання сучасних методів. Зазначено, що унікальність ієрогліфів у китайському письмі визначається їхньою історією, еволюцією, структурою та великою кількістю. Ця система письма вражає своєю особливістю та відмінністю від алфавітних систем. Кожен ієрогліф несе в собі значення та має власну форму, що відображає його семантичну природу. Їхня винятковість полягає в тому, що один і той самий ієрогліф може мати різні вимови, але його значення залишається сталим. Розвиток ієрогліфів почався тисячі років тому, і ця система продовжує залишатися ключовим елементом китайської культури та освіти. У китайському письмі ієрогліфи надають словам стале та не змінюване значення, що робить їх особливо потужними для вираження понять та ідей. Перераховані характеристики постали важливими для порушення питання класифікації та опису застосування сучасних методів навчання китайської ієрогліфіки, а саме: написання через походження ієрогліфа; ідеографічний через дві чи більше графеми; фоноідеографічний, де знаки складаються з двох частин, кожна з яких має свою функцію; фоносемантичний, де китайські ієрогліфи формуються на базі ідеограм і піктограм, які є фоносемантичними складовими. У роботі наголошено, що навчання китайської ієрогліфіки є тривалим процесом, який розпочинається з освоєння написання базових графічних елементів та згодом переходить до розвитку писемної компетентності, що в цілому націлено на досягнення володіння китайською мовою на соціально-побутовому, академічному та професійному рівнях. Перспектива подальшого вивчення окресленої проблеми пов'язана з розвитком технологій, оскільки з'являється дедалі більше програм, електронних і мультимедійних інструментів, що дозволяють вивчати китайську мову, зокрема ієрогліфіку, в інтерактивному та зручному форматі. Використання таких ресурсів постає корисним у освітньому процесі.

Ключові слова: *методи, навчання, ієрогліф, мистецтво, китайська ієрогліфіка, китайська мова, писемна компетентність.*

Ідеографічна система письма, одна з найдавніших форм комунікації людства, використовує ієрогліфи як символи, що позначають слова або їхні базові частини з уточнюючими детермінантами. У таких системах кількість ієрогліфів може досягати десятків тисяч. Яскравим прикладом ідеографічного письма є китайська писемність, яка нараховує близько десятки тисяч символів. Ця система тісно пов'язана з національними традиціями, зокрема мистецтвом каліграфії, що поєднує в собі письмо, передачу досвіду, культурних надбань та філософію.

Дослідження сучасного написання китайських ієрогліфів базується на аналізі великої кількості джерел, переважно створених китайськими вченими. Проте для європейських дослідників, зокрема українських, такі джерела часто залишаються малодоступними через специфіку тематики, обмежений доступ до матеріалів, особливо історичних, а також складнощі з перекладом. У зв’язку з цим аналіз популяризація китайських наукових досліджень у цій галузі є надзвичайно важливими та створюють основу для подальших наукових пошуків. З погляду вітчизняних вчених, питання викладання китайської мови в українських школах і університетах також порушує проблему пошуку сучасних методів навчання китайського письма або ієрогліфіки. Ця робота спрямована на вивчення ефективних шляхів формування писемної компетентності здобувачів освіти у під час вивчення китайської мови. Зокрема, у статті здійснено аналіз сучасних методів, що використовуються в освітніх програмах для розвитку навичок китайського письма та акцентовано увагу на вивченні взаємозв’зку між викладанням китайської мови та розвитком писемних навичок здобувачів освіти.

Глобалізація, міжкультурна взаємодія, зростаюча роль Китаю в світі підкреслюють важливість знання китайської мови. Володіння китайською писемною компетентністю в цьому контексті виступає ключовим елементом для взаєморозуміння та взаємодії між різними культурами. Учені Асадчих О. В., Кірносова Н. І., Савченко А. С., Опалєв М. Л. та інші досліджують проблеми навчання та викладання китайської мови в закладах освіти України різних рівнів, зокрема навчання китайської писемності або ієрогліфіки в актуальних методичних умовах підготовки здобувачів. Освітні стандарти та міжнародна співпраця, а саме увага до міжнародної освіти та взаємного розуміння національних освітніх систем підкреслює необхідність розвитку мовних навичок, зокрема, писемної компетентності здобувачів у китайській мові. Цифрова трансформація та використання інноваційних технологій у навчанні китайської мови може значно поліпшити ефективність використання сучасних методів навчання китайської ієрогліфіки. Онлайн-ресурси, ігрові технології та віртуальні класи також надають нові можливості для навчання. Розвиток когнітивних навичок, тобто навичок письма при вивченні китайської мови, сприяє розвитку когнітивних функцій, таких як логічне мислення, увага до деталей, творчі здібності, що є ключовими складовими загального навчання. Для багатьох здобувачів навчання китайської мови є частиною підготовки до міжнародних екзаменів, таких як HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi), що вимагають високого рівня писемної компетентності.

У зв’язку з цими факторами, дослідження використання сучасних методів навчання китайської ієрогліфіки є актуальним і важливим для вдосконалення методів навчання та розробки програм, які задовольняють сучасні вимоги освіти та ринку праці.

Китайські ієрогліфи відіграють ключову роль у формуванні та розвитку китайської культури. Графічне відображення, як важливий прояв культурної самобутності, тісно пов’язаний із традиціями китайського ієрогліфічного письма. Головна складність у вивченні китайської писемності полягає в тому, що звукова форма слова жодним чином не пов’язана з його письмовим зображенням. Іншими словами, китайські ієрогліфи складаються з певних елементів або рисок, які, на відміну від літер у мовах інших груп, не є фонемами. Це спричиняє значний розрив між засвоєнням усного мовлення та навичками читання, а також між умінням читати й писати. Знання вимови слова зовсім не гарантує, того, що його можна прочитати чи написати. Відтак проблема вдосконалення методики навчання китайської писемності залишається предметом уваги вітчизняних й іноземних науковців та методистів протягом багатьох років, проте однозначного рішення досі не знайдено.

Тож, **метою** даної статті постає питання класифікації сучасних методів навчання китайської ієрогліфіки з урахуванням традиційної культури і мистецтва Китаю, вітчизняних навчальних практик, зважаючи на естетику, значення та структуру ієрогліфів.

Аналіз питання ефективності сучасних методів навчання китайської ієрогліфіки слід розпочати з розгляду етапів еволюції розвитку китайської ієрогліфічної системи писемності, що були визначені китайськими вченими. Так, виокремлюється 1) часи клерикальної писемності – кінець правління династії Цинь та династія Хань (206 р. до н. е. – 220 р. н. е.), де символи вже більш абстрактні та ідеографічні, а не піктографічні. Лінії стали менш вигнутими, їх кількість зменшилася, а елементи символу спростилися; 2) від періоду Пізньої Хань до 1955 року – час формування традиційної писемності. Штрихи символів набули більш прямої та плавної форми, ієрогліфи стали чіткими, зручними для письма та читання; 3) з 1955 року до сьогодення – період спрощення китайської ієрогліфіки: було скасовано 1027 варіантів символів, а кількість штрихів у 2235 знаках зменшено [3, с. 75–76].

Також наголошується, що в ході історичного розвитку китайська ієрогліфічна писемність зазнала змін і сформувала унікальну систему. За останнє століття, під впливом західних традицій письма, китайська писемність зазнала значних перетворень, зокрема змінився напрямок написання: ієрогліфи почали розташовуватися горизонтально замість вертикального формату [3, с. 76].

Відтак досліджуються аспекти відтворення, використання та естетичної ролі ієрогліфів у традиційному китайському мистецтві. У цій роботі автор проаналізував рівні та способи інтеграції ієрогліфічних реміниценцій у художній простір каліграфічних і живописних творів [3, с. 76].

Ці та схожі думки зводяться до того, що ієрогліфи за своєю природою є візуальною транскрипцією мовних символів, які можуть слугувати матеріалом для створення художніх образів. Вони поєднують стилістичну індивідуальність, функціональність та естетичну довершеність, будучи не лише засобом передачі

інформації, а й джерелом абстрактних форм у мистецтві. Візуальна структура китайського письмового знаку перетворюється на метафоричну формулу, яка відображає красу й життєву силу природи, а також енергію «ци» – життєву силу людського тіла [3, с. 76; 6, с. 292].

Учена Кірносова Н. А., досліджуючи роботи китайських вчених, робить висновок, що ієрогліф є морфемою, причому окремі кореневі морфеми можуть самостійно виступати як слова (односкладові слова) або входити до складу багатоскладових слів, де втрачають граматичну самостійність, та надає своє визначення, де ієрогліф – це графічний знак морфемно-складової системи письма, який за структурою може бути простим, складеним із рис, або складним, утвореним із ключів чи поєднання детермінативів із звучанням. Прості ієрогліфи передають значення морфеми, тоді як складні можуть виражати лише значення або містити також вказівку на звучання [4, с. 54].

З художнього погляду, сучасна китайська ієрогліфіка є єдиною системою письма в сучасному періоді, має зображальний характер, візуальна схожість ієрогліфа з предметом позначення не збереглась, хоча структура значно зафіксувала його значення, емоції та почуття автора знаку; ієрогліф може бути простим письмовим знаком або витвором мистецтва. Західна традиція розглядає красу як зайву інформацію, заважає швидкому оволодінню та використанню. Проте достовірні знання про художню цінність китайських письмових знаків постають корисними для методики навчання китайської ієрогліфіки [5, с. 114].

Зазначимо, що навчання китайської ієрогліфіки, яку вітчизняні вчені у своїх дослідженнях визначають як китайське письмо, китайську писемність, китайське писемне мовлення, акцентують на писемній компетентності у китайському мовленні тощо, входить в методику навчання китайської мови взагалі. Ці поняття є наближеними за своїм значенням та використовуються в межах окресленої проблеми.

Нині навчання китайської мови відбувається на засадах таких підходів, як-от: комунікативного, комунікативно-когнітивного, соціокультурного, комплексного поєднання культурологічного, контекстного і компетентнісного підходів тощо. Зауважимо про спільний недолік цих підходів щодо применшення ролі формування навичок писемного мовлення у процесі навчання китайської мови. Попри це, в цих підходах окреслено відповідні напрями, алгоритми навчання, методики формування графічних навичок, проблеми навчання писемного монологічного мовлення [1; 2; 7; 8; 9; 10].

У широкому розумінні, писемне мовлення, є специфічним кодом мовленнєвої діяльності, що полягає у передачі інформації через кодування з використанням графічної форми комунікації. Це спосіб організації думок, передачі інформації, вираження інтелектуальних здібностей та міжкультурного спілкування [7, с. 48].

З першу прокоментуємо спосіб написання ієрогліфів (за великим Цан Цзе) за «формою» предметів, осмислюючи їхні характеристики з допомогою вражень, накопичених у повсякденному житті, і малюючи їх, тому вони є «піктографічними персонажами». Наприклад, ієрогліф чжуа (爪), що означає «кіготь», дуже схожий на лапу птаха або лапу тварини; ієрогліфи няо (鳥) – «птах» і чи (齒) – «зуб» також походять від зовнішнього вигляду предметів, які вони представляють.

Отже, написання найпростіших ієрогліфів можна запам'ятати шляхом використання наочного матеріалу, що ілюструє шлях еволюції ієрогліфа від його давнього зображення до сучасної форми. Цей метод є ефективним, оскільки допомагає запам'ятати точне написання ієрогліфа.

Одним із найпоширеніших методів навчання китайської писемності або ієрогліфіки є навчання через графеми. Кожен китайський ієрогліф представляє собою графічну структуру, утворену з найменших елементів – рисок, що об'єднуються у графеми. Графема, або ієрогліфічний ключ, є базовим елементом китайської мови, що використовується для створення ієрогліфів, також вона має семантичний зміст. Ключі виступають основою класифікації ієрогліфів і визначають їхнє смислове навантаження. Ієрогліфи мають певну складну структуру. Складні графічні знаки поділяються на дві основні категорії: ідеографічні та фоноідеографічні знаки.

Ідеографічні знаки включають ієрогліфи, утворені з двох або більше графем. Їхнє значення походить від семантики графем, що входять до складу, проте читання ієрогліфа не пов'язане зі звучанням цих графем. Наприклад, ієрогліф фей (飛), що означає «політ» або «літати», складається з піктограми птаха, що летить, над ієрогліфом шен (升) «підніматися». Ієрогліф сю (休), що означає «відпочивати», складається з двох компонентів: радикалу жень, що походить від ієрогліфа жень (人) – «людина», та ієрогліфа му (木) «деревина» або «дерево». У цьому випадку ідеографічний ієрогліф зображує людину, що притулилася до дерева перепочити. Ієрогліф му використовується як корінь у багатьох ієрогліфах, що позначають дерево. Багато символів, що позначають меблі, містять радикал му. Інший приклад дієслова: ієрогліф цай (采) «вибирати». Він складається з верхнього радикала чжуа (爪), що означає «кіготь», і нижнього – му (木), що показує руку, яка тягнеться до дерева, щоб зірвати плід.

Ідеографічні знаки також можуть використовуватися для вираження прикметників і прислівників. Ієрогліф цзянь (尖) складається з ієрогліфа сяо (小), що означає «маленький», і ієрогліфа да (大) «великий». Помістивши ієрогліф бу (不), що означає «ні», над ієрогліфом чжен (正) – «правильно», отримуємо ієрогліф вай (歪) – «кривий». Коли ліс лінь (林) підпалюють – хо (火), отримується ієрогліф фень (焚) «палаючий».

Фоноідеографічні знаки також поділяються на дві частини, але ці частини виконують різні функції. Одна частина, яка зазвичай є семантичним елементом, визначає належність ієрогліфа до групи знаків зі

схожим значенням, що позначають класи предметів, явищ або властивостей. Наприклад, графема 木 mù (дерево) міститься у знаках, що позначають різні породи дерев, види деревини або вироби з неї, такі як 桦 huà (береза), 椴 duàn (липа), 椅子 (стілець).

Друга частина, відома як фонетик, є фонетичним компонентом ієрогліфа, який у деяких випадках може повністю збігатися з його читанням. Наприклад, у знаку 冰 bīng (лід), складеному з графем 冫 bīng і 水 shuǐ, читання ієрогліфа повністю відповідає читанню фонетика. Оскільки більшість фоноідеограм виникла в давнину, мовні категорії та фонетика зазнали значних змін із часом. Через це читання ієрогліфа не завжди збігається з читанням його фонетичної складової.

Наступний тип китайських ієрогліфів будується на основі ідеограм і піктограм – фоносемантичних складових ієрогліфів. Ці знаки складаються з одного символу, який відповідає загальній вимові цього знаку, а також радикала, що позначає контекст його використання. Наприклад, ієрогліф лао (姥) «бабуся», складається з радикала ню (女) «жінка» й ієрогліфа лао (老) «старий». «Старий» лао (老) у рамках ієрогліфа «бабуся» лао (姥) дає читачам підказку про те, як треба вимовляти останнє. Відтак цей метод допомагає вивчати нові ієрогліфи через вже знайомі, а також повторювати раніше вивчений матеріал. Проте застосування такого підходу не повністю ефективним, оскільки ієрогліфи неминуче розпадаються на складові частини, які, втрачаючи свою цілісність, втрачають і первинний сенс.

Окрім цих підходів, існує безліч інших методів і технік для навчання китайської ієрогліфіки, заснованих на різних принципах. Зазначимо, що з розвитком технологій з’являється все більше програм, електронних і мультимедійних засобів, які забезпечують можливість вивчати китайську мову в інтерактивному та полегшеному форматі. Використання таких ресурсів постає корисним у освітньому процесі.

Зазначимо, що оцінка знань з китайської мови за іспитами HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi), результати якого визнаються в світі. Рубіжний рівень B1 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти відповідає HSK 3, що означає володіння 600 ієрогліфів. На початок третього року навчання за вітчизняною університетською підготовкою здобувачі мають знати близько 1000 ієрогліфів. За програмними результатами навчання на кінець третього року навчання вони повинні писати твори, доповіді, повідомлення за тематикою курсу; складати тези та конспекти за фаховими дисциплінами; правильно та безпомилково реалізовувати комунікативні мету в писемному мовленні, дотримуватися структури та стильових особливостей, норм орфографії та пунктуації.

Висновки. Навчання китайської ієрогліфіки є процес тривалий і починається з вивчення написання простих графічних елементів і в своєму результаті вбачає оволодіння китайською мовою на соціально-побутовому, академічному та професійному рівнях. У запропонованих положеннях зазначимо наступне.

1. Проведений аналіз літературних джерел показав, що дослідники, вивчаючи історію розвитку китайської писемності, дійшли висновку, що вона пройшла тривалий шлях трансформацій. Зокрема, вертикальне розташування тексту змінилося на горизонтальне, а самі ієрогліфи зазнали значного спрощення. Однак, попри ці зміни, ієрогліфіка зберегла свою піктографічну основу.

2. Китайські дослідники, аналізуючи історичну спадщину та сучасні тенденції у написанні ієрогліфів, доходять висновку про актуальність і перспективність мистецтвознавчої концепції, яка зосереджена на національних і регіональних традиціях, художніх формах та культурних особливостях.

3. Сучасні методи навчання китайської ієрогліфіки вбачають такі основні напрямки:

– написання через походження ієрогліфа, тобто найпростіші ієрогліфи легко запам’ятовуються за допомогою наочного матеріалу, який демонструє еволюцію ієрогліфа від його стародавнього зображення до сучасної форми;

– ідеографічний через дві чи більше графеми, з яких утворені ієрогліфи, Їхнє значення випливає із семантики графем, що їх утворюють, проте спосіб читання ієрогліфа не пов’язаний із читанням окремих графем;

– фоноідеографічний, де знаки складаються з двох частин, кожна з яких має свою функцію. Одна з частин, що зазвичай є семантичним елементом, вказує на приналежність ієрогліфа до групи знаків із подібним значенням, які позначають класи об’єктів, явищ або властивостей;

– фоносемантичний, де китайські ієрогліфи формуються на базі ідеограм і піктограм, які є фоносемантичними складовими. Такі знаки включають символ, що визначає загальну вимову ієрогліфа, і радикал, який вказує на контекст його використання.

4. Мовно-мовленнєва підготовка здобувачів вбачає розвиток писемної компетентності у китайському мовленні, яка реалізується у здатності розуміти та переказувати «чуже» мовлення, продукувати власні письмові тексти та повідомлення, дотримуючись орфографічних, лексичних, граматичних, стилістичних, пунктуаційних норм китайської мови.

5. Подальші перспективи в цьому напрямку вбачаємо у використанні інтерактивних методів навчання китайської ієрогліфіки, що є важливим кроком для активної взаємодії під час освітнього процесу та забезпечення ефективності у навчанні.

Використана література:

1. Асадчих О. В., Савченко А. С. Експериментальна перевірка ефективності методики формування компетентності в китайському писемному мовленні у майбутніх філологів (рубіжний рівень). *Scientific Journal «Science Rise: Pedagogical Education».* Харків, 2019. № 2(29). С. 27–34.
2. Асадчих О. В., Савченко А. С. Формування китайськомовної компетентності в писемному мовленні. *Навчально-методичний посібник.* Київ : Видавництво «Акварель», 2019. 81 с.
3. Ван Вейжун. Дослідження китайської ієрогліфіки в сучасному науковому дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 58, том 1, 2022. С. 74–80.
4. Кірносова Н. А. Китайський ієрогліф: проблема визначення. *Сходознавство.* 2013. № 61. С. 47–54.
5. Кірносова Н. А. Китайський ієрогліф як художній феномен. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* 2016. Вип. 83. С. 109–115.
6. Опалєв М. Л., Ван Вейжун. Особливості культурно-естетичних наративів анімацій китайської ієрогліфіки. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну.* 2023. Том 6, № 2. С. 288–297.
7. Попова О. В. Професійно-мовленнєва підготовка майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти. *Монографія.* Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, ВОІ СОІУ «Атлант», 2016. 645 с.
8. Савченко А. С. Зміст писемної компетентності у китайському мовленні майбутніх філологів на рубіжному рівні мовно-мовленнєвої підготовки. *Педагогічні науки*. Херсон, 2018. № 84. С. 48–53.
9. Савченко А. С. Навчання китайської мови студентів вищих закладів освіти: стан дослідженості проблеми. *Science and Educational New Dimension. Pedagogy and Psychology.* VI (73), Issue: 175, Budapest, 2018 Sept., p. 33–35.
10. Савченко А. С. Етапи формування системи вправ для навчання китайського писемного мовлення (реферування) майбутніх філологів на рубіжному рівні. *Молодий вчений.* 2019. № 1(65). С. 53–57.

References:

1. Asadchykh O. V., Savchenko A. S. (2019) Eksperymentalna perevirka efektyvnosti metodyky formuvannia kompetentnosti v kytaiskomu pysemnomu movlenni u maibutnikh filolohiv (rubizhnyi riven) [Experimental verification of the effectiveness of the methodology for the formation of competence in Chinese written speech in future philologists (the threshold level)]. *Scientific Journal «Science Rise: Pedagogical Education».* Kharkiv. № 2(29). S. 27–34 [in Ukrainian].
2. Asadchykh O. V., Savchenko A. S. (2019) Formuvannia kytaiskomovnoi kompetentnosti v pysemnomu movlenni [Formation of Chinese language competence in written speech]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk:* Kyiv. Vydavnytstvo «Akvarel». 81 s. [in Ukrainian].
3. Van Veizhun. (2022) Doslidzhennia kytaiskoi iierohlifiky v suchasnomu naukovomu dyskursi [Research of Chinese hieroglyphics in modern scientific discourse]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk.* Vyp. 58, Tom 1. S. 74–80 [in Ukrainian].
4. Kirnosova N. A. (2013) Kytaiskyi iierohlif: problema vyznachennia [Chinese hieroglyph: the problem of definition]. *Skhodoznavstvo*. № 61. S. 47–54 [in Ukrainian].
5. Kirnosova N. A. (2016) Kytaiskyi iierohlif yak khudozhnii fenomen [Chinese character as an artistic phenomenon]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina.* Vyp. 83. S. 109–115 [in Ukrainian].
6. Opaliev M. L., Van Veizhun. (2023) Osoblyvosti kulturno-estetychnykh naratyviv animatsii kytaiskoi iierohlifiky [Features of cultural and aesthetic narratives of animations of Chinese hieroglyphs]. *Demiurh: idei, tekhnolohii, perspektyvy dyzainu.* Tom 6, № 2. S. 288–297 [in Ukrainian].
7. Popova O. V. (2016) Profesiino-movlennieva pidhotovka maybutnikh perekladachiv kytayskoi movy v umovakh universytetskoi pedahohichnoi osvity [Professional speech training of future translators of the Chinese language in the conditions of university pedagogical education]. *Monohrafiia.* Odesa: Pivdennoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho, VOI SOIU «Atlant». 645 s. [in Ukrainian].
8. Savchenko A. S. (2018) Zmist pysemnoi kompetentnosti u kytaiskomu movlenni maibutnikh filolohiv na rubizhnomu rivni movno-movlennievoi pidhotovky [The content of written competence in Chinese speech of future philologists at the threshold level of speech training]. *Pedahohichni nauky.* Kherson. № 84. S. 48–53 [in Ukrainian].
9. Savchenko A. S. (2018) Navchannia kytaiskoi movy studentiv vyshchykh zakladiv osvity: stan doslidzhenosti problemy [Teaching Chinese to students of higher educational institutions: the state of research on the problem]. *Science and Educational New Dimension. Pedagogy and Psychology.* VI (73), Issue: 175, Budapest. Sept., p. 33–35 [in Ukrainian].
10. Savchenko A. S. (2019) Etapy formuvannia systemy vprav dlia navchannia kytaiskoho pysemnoho movlennia (referuvannia) maibutnikh filolohiv na rubizhnomu rivni [Stages of forming a system of exercises for teaching Chinese written speech (summarizing) of future philologists at the threshold level]. *Molodyi vchenyi.* №1 (65). S. 53–57 [in Ukrainian].

Stryga E. Modern methods of teaching Chinese hieroglyphics

The article highlights the issue of teaching Chinese hieroglyphics using modern methods. It is noted that the uniqueness of hieroglyphs in Chinese writing is determined by their history, evolution, structure and large number. This writing system is striking in its peculiarity and difference from alphabetic systems. Each hieroglyph carries a meaning and has its own form, which reflects its semantic nature. Their uniqueness lies in the fact that the same character can have different pronunciations, but its meaning remains constant. The development of hieroglyphs began thousands of years ago, and this system continues to be a key element of Chinese culture and education. In Chinese writing, , hieroglyphs give words a stable and unchanging meaning, which makes them especially powerful for expressing concepts and ideas. The listed characteristics have become important for raising the issue of classifying and describing the application of modern methods of teaching Chinese hieroglyphs, namely: writing through the origin of the character; ideographic through two or more graphemes; phonoideographic, where signs consist of two parts, each of which has its own function; phonosemantic, where Chinese , hieroglyphs are formed on the basis of ideograms and pictograms, which are phonosemantic components. The paper emphasizes that learning Chinese characters is a long process that begins with mastering the writing of basic graphic elements and subsequently moves on to the development of written competence, which is generally aimed at achieving proficiency in the Chinese language at the social, academic

and professional levels. The prospect of further studying the outlined problem is associated with the development of technology, as more and more programs, electronic and multimedia tools are appearing that allow learning the Chinese language, in particular hieroglyphs, in an interactive and convenient format. The use of such resources is useful in the educational process.

Key words: *methods, teaching, hieroglyph, art, Chinese hieroglyphics, Chinese language, written competence.*

УДК 37.062: 001.92 :373.5:159.943.7 -043.83](045)
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.25

Торкіна К. М.

КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розглянуто критеріальний підхід сформованості навичок командної взаємодії старшокласників. Зазначено, що сформовані навички командної взаємодії є ключовими для соціалізації, освітнього процесу та майбутньої професійної діяльності старшокласників. На основі аналізу наукових джерел з’ясовано, що критерій розглядаються як сукупність основних показників, які розкривають норму, вищий рівень розвитку відповідної якості, а показник, як компонент критерію, є типовим і конкретним виявом однієї із суттєвих сторін, на підставі якого можна визначити наявність якості, зробити висновок про рівень її розвитку, а поняття «показник» в довідниковій літературі трактується як свідчення, доказ, ознака чого-небудь, наочні дані про результат роботи або процесу, дані про результат чого-небудь. Також, з’ясовано що поняття «рівень» вживається для визначення ступеню якості явища величини досягнень у певній сфері діяльності, у навчанні зокрема. В нашому дослідженні за критеріями ми обираємо компоненти навичок командної взаємодії, а саме: ціннісно-мотиваційний, розуміється як: здатність спрямувати себе на постановку і досягнення цілей та здатність надихати інших на постановку і досягнення цілей, когнитивно-креативний це: здатність продукувати ефективні та оригінальні підходи до розв’язання завдань і здатність ухвалювати раціональні рішення, соціально-емоційний це: здатність до емпатійного спілкування та здатність до саморозвитку, рефлексійно-аналітичний це: здатність до самопізнання, оцінювання власних дій, а також вміння аналізувати ситуацію, результати діяльності та включає в себе вміння критично оцінювати свою роботу, вчитися на помилках і вдосконалювати свої підходи для досягнення кращих результатів. Виокремлення критеріїв та показників дало змогу виділити чотири рівня сформованості навичок командної взаємодії старшокласників зокрема, високий, достатній, задовільний та низький.

Ключові слова: *командна взаємодія старшокласники, компоненти, критеріальний підхід, критерії, навички командної взаємодії старшокласників, показники, рівні, структура навичок командної взаємодії старшокласників.*

Актуальність критеріального підходу зумовлена необхідністю дослідження формування навичок командної взаємодії старшокласників, адже в сучасному світі успіх багатьох проєктів та завдань залежить від ефективної роботи в команді, однак відсутність чітких критеріїв і показників ускладнює цей процес. Командна взаємодія є ключовим фактором успіху в різних сферах діяльності, від бізнесу до науки. Проте, незважаючи на важливість цього аспекту, часто виникають труднощі з визначенням стану розвитку навичок командної взаємодії через відсутність чітких критеріїв, показників та рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що різні аспекти командної взаємодії стали предметом дослідження В. Бойченко, Н. Волкової, М. Гагаріна, О. Гром, Л. Карамушки, Н. Клокар, О. Коберника, О. Лебідь, В. Москаленко, І. Прохор, О. Філь, Н. Шведи та ін.

Загальні проблеми з визначенням критеріїв, показників та рівнів у дослідженні представлені в роботах В. Курило, В. Уліч, Н. Баловсяк, О. Дудник, О. Жихорська, О. Локшина, Р. Торчевський й інші.

Проте, варто зазначити, що обґрунтування критеріїв та показників для виявлення стану розвитку навичок командної взаємодії є складним завданням. Необхідно враховувати різні аспекти взаємодії, такі як комунікація, розподіл ролей, прийняття рішень, згуртованість та результативність. Крім того, важливо забезпечити, щоб критерії, показники та рівні були об’єктивними, вимірюваними та зрозумілими для всіх членів команди.

Саме тому розробка та використання критеріального підходу є надзвичайно важливим для забезпечення ефективного дослідження формування навичок командної взаємодії старшокласників.

Мета статті – визначити та схарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості навичок командної взаємодії старшокласників.

У межах нашого дослідження розглядаємо навички командної взаємодії старшокласників як сукупність знань, умінь, здібностей, що сприяють узгодженій діяльності і ефективній комунікації учасників команди для досягнення спільної мети. Сутність зазначеного явища визначає його структура, яка охоплює ціннісно-мотиваційний, когнитивно-креативний, соціально-емоційний та рефлексійно-аналітичний компоненти.